

Dobrodzień – 70 lat temu

Siedemdziesiąt lat temu nastąpił historyczny zwrot w dziejach miasta i życiu autochtonicznych mieszkańców. Dokonała się zmiana przynależności państwowej i języka urzędowego. Miasto Guttentag otrzymało historyczną nazwę Dobrodzień. Dla Ślązaków nastał trudny czas odniemczania i repolonizacji.

- **21 stycznia 1945 roku** do Dobrodzienia [Guttentag] wkroczyły oddziały wojsk radzieckich, wchodzące w skład 21 armii dowodzonej przez generała pułkownika D. Gusiewa. Nie odnotowano walk o miasto, ponieważ dowództwo wojsk niemieckich 19 stycznia odstąpiło od obrony na odcinku Olesno–Dobrodzień–Lubliniec i wycofało swoje jednostki za Odrę. Ostrzał wojsk radzieckich został skierowany głównie na budynek szkoły katolickiej z 1909 roku przy ulicy Oleskiej. Był to największy wówczas gmach w mieście, w którym w ostatnich miesiącach wojny urządzono niemiecki szpital wojskowy. Budynek został w dużej części spalony.

- **Od stycznia do kwietnia** miasto było wyludnione, gdyż znaczna liczba jego mieszkańców podjęła ucieczkę w obawie przed wojskiem radzieckim, szukając schronienia w miejscowościach na terenie Czech lub Niemiec. Na miejscu pozostali przeważnie ludzie starsi wiekiem. Opuszczone w rynku kamienice i dobrze zaopatrzone w towary sklepy zostały wyszabrowane. Umyślnie spalono 69 budynków mieszkalno-użytkowych, a 9 poważnie uszkodzono.

- **Od lutego 1945 roku** deportowano cywilów w wieku 17–55 lat z Dobrodzienia i okolicznych wiosek do niewolniczej pracy w ZSRR. Wielu z nich nie przeżyło wywózki, niektórzy powrócili wycieńczeni i wkrótce po powrocie do domu zmarli. W tymże miesiącu wydano zarządzenie w sprawie usunięcia szyldów, nazw i napisów w języku niemieckim oraz „wszelkich śladów niemieckich”.

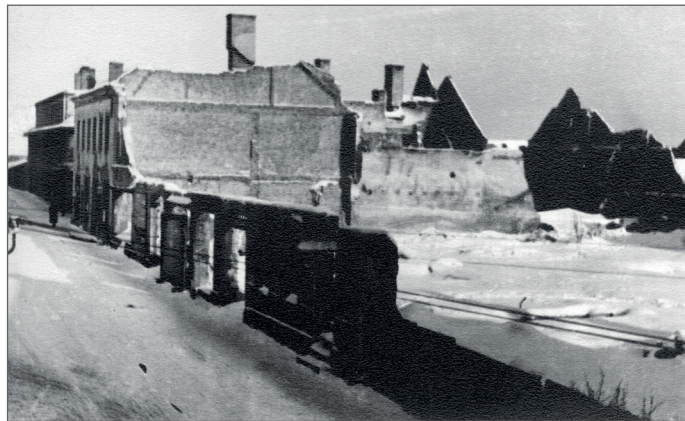
- **15 kwietnia 1945 roku** komendantura Armii Czerwonej przekazała miasto polskim władzom administracyjnym. Komendantem miasta został major Makarow, a burmistrzem – Józef Ćmok. W kwietniu 1945 ludność Dobrodzienia liczyła 1122 osoby. W drugiej połowie kwietnia i w maju do Dobrodzienia zaczęli przybywać repatrianci z okolic Lwowa na Ukrainie, głównie z Barszczowic. W grudniu liczba mieszkańców wzrosła do 3345 osób, w tym odnotowano 2082 osoby miejscowego pochodzenia, 856 Kresowian, 315 osadników i 92 przybyszów z ościennych gmin.

- **30 kwietnia 1945 roku**, po czterech miesiącach od zamknięcia szkół z niemieckim językiem wykładowym, w budynku szkoły rolniczej, zorganizowano pierwsze zajęcia w języku polskim dla ok. 70 uczniów. Pobierali naukę pod kierunkiem nauczycieli: Teodora Walczaka z Lubecka, Jana Gindy z Barszczowic i Emilii Babczyn. Natomiast 3 września nowy rok szkolny w ośmiu izbach lekcyjnych zainaugurowało 633 uczniów. Zajęcia prowadziło 13 nauczycieli.

- **Od 1 maja do końca grudnia 1945 roku** w Dobrodzieniu pracowała komisja weryfikacyjna przyznająca zaświadczenia o narodowości polskiej. Celem weryfikacji było „oczyszczenie ziem zachodnich od Niemców”. W maju do Dobrodzienia przyjechał wojewoda śląsko-dąbrowski generał Aleksander Zawadzki.

- **Poległych w 1945 roku** 25 żołnierzy radzieckich złożono w mogile zbiorowej na dziedzińcu hali sportowo-kinowej, a 21 żołnierzy niemieckich pochowano na cmentarzu przy ulicy Oleskiej.

- **Powracający do miasta rzemieślnicy** zaczęli uruchamiać swoje splądrowane warsztaty i pomagali w odbudowie miasta. Niektórym właścicielom, w myśl prawa polskiego, odebrano zakłady i domy jako mienie poniemieckie. Zorganizowano w nich państwowe lub spółdzielcze przedsiębiorstwa.

Zdjęcia nieznanego autora ukazujące ruiny szkoły katolickiej i budynków w centrum miasta (ze zbiorów MTRDZ)